

Arthamagha prathemasargah : Prarambham 92 Ec

॥ अथ माघ प्रथमसर्गः प्रारम्भः ॥ ॐ ॥

1999

3/9/

92 Ec

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीसरस्वत्यैनमः॥ श्रियः पतिश्रीमतिशासितुं जगन्निवासो वसुदेवसप्तमि॥ वसंददशावतरंतमं
बराधिरं प्यगर्भांगभुवं मुनिंदरिः॥ १॥ दिधाकृतात्मा किमयं दिवाकरो विधूमरोचिः किमयं द्रुताशनः॥ गतंति
रश्मीनमनूरुसारथेः प्रसिद्धमूर्ध्वज्वलनं हविभुजः॥ पतत्यधो धामविसारि सर्वतः किमेतदित्याकुलमीक्षितं
जनेः॥ २॥ चयस्त्रिषामित्यवधारितं पुरातनः शरीरीति विभावित्ता कृतिं॥ विभुर्विभक्ता वयवं पुमानिति क्रमा
दमुं नारद इत्यबोधिसः॥ ३॥ नवानधो धो बृहत्तः पयोधरान् समूढ कर्पूरपराग पांदुरं॥ क्षणं क्षणो
स्ति सगजेन्द्रकृतिना स्फुटो संभ्रतिसितेन शंभुना॥ ४॥ पिशंगमौं जीयुजमर्जुन छविं वसान

माघप्र० मेणाजिनमंजनद्युति ॥ सुवर्णसूत्राकलिताधरांबरविडंबयंतंशितिवाससस्तनुं ॥ ५ ॥ दधानमंजोरुदके
 १॥ सरद्युतीजटाः शरच्चंद्रमरीचिरोचिषं ॥ विपाकपिंगास्तुहिनस्थलीरुहो धराधरेद्रं व्रततीतती
 रिव ॥ ६ ॥ विहंगराजां गरुहेरिवायतेहिरण्मयो वीनुहवह्नितंतुभिः ॥ कृतोपवीतं हिमशुभ्र
 मुच्चैर्धनं घनांतेतडितां गणैरिव ॥ ७ ॥ निमर्गचित्रोज्वलसूक्ष्मपक्ष्मणालसद्विसंछेदसितां
 गसंगिना ॥ चकासतंचारुचमूरुचर्मणा कुर्येन नागेन्द्रमिवेन्द्रवाहनं ॥ ८ ॥ अजस्रमास्फालि
 तवल्लीगुणक्षतो ज्वलांगुष्ठनखां शुभ्रिन्वया ॥ पुरः प्रवालैरिव पूरिता ध्याविभांतमच्छस्फटिका
 क्षमालया ॥ ९ ॥ रणद्विराघटनयानभस्वतः पूयान्विभ्रश्रुतिमंडलस्वरैः ॥ स्पृगीभवद्भामविरोषमूर्च्छनामवेक्ष्यमा
 णं महतीं मुहुर्मुहुः ॥ १० ॥ ॥ ११ ॥

Arthamagha prathemasargah : Prarambham 92 Ec

॥ अयमाद्यप्रथमसर्गः प्रारंभः ॥ १ ॥

१११

३/२ १२ Ec

अशेषतीर्थपट्टाः कमंडलोर्निधाय पाण्यं ऋषिणाभ्युदीरिताः ॥ अघोघविध्वंसविधोपदीयसीर्नतेन मूढाहरिरग्र
हीदयः ॥ १८ ॥ सकांचनेयत्रमुनेरनुज्ञयानवाबुदश्यामनुन्यवीक्षत ॥ जिगायजं बूजनि तश्चियश्चियं सुमेरुः ॥ अंगस्यत
दातदासनं ॥ १९ ॥ सतत्पकार्तस्वरभास्वरांबरः कठोरताराधिपलांछनछविः ॥ विदियुते वाडवजातवेदसः शि
खाभिराश्लिष्ट इवांसंनिधिः ॥ २० ॥ रथांगपाणेः पटलेन रोचिषामधिचिषः संवलित्ताविरेजिरे ॥ चलत्य
लाशांतरगोचरास्तरोस्तुषारमूर्तेरिव नक्तमंशवः ॥ २१ ॥ प्रफुल्लतापि छनिभैरभीशक्तिः शुभैश्च सप्त पछदयां सुपांडु
भिः ॥ २२ ॥ परस्परेण छुरितामलछवीते देकवणाविवृतो बभूवतुः ॥ २३ ॥ युगांतकालप्रतिसंहतात्मनो जगंति
यस्यां सविका शमासत ॥ तन्नो ममुस्तन्नने केठभाट्टिषः स्तपोधनाभ्या गमसंभवामुदः ॥ २४ ॥ निदाघधामानमि
वाविदीधितिमुदाविकासं मुनिमभ्युपेयुषी ॥ विलोचने विघट्टधिश्रिताश्रिणी संपुडरीकाक्ष इति स्फुटो भवतु ॥ २५ ॥

सितंसितिस्नासुतरां मुनेर्वपुर्विसारिभिः सोधमिवाथलं भयन ॥ द्विजावलिव्याजनिशाकरांशुभिः शुचिस्मितां क
चमवोचदं मुतः ॥ २६ ॥ हरत्यसंधं प्रतिहेतुरेष्यतः श्रमस्य पूर्वोचरिते कृतं श्रमेः ॥ शरीरभाजां भवदीयदर्शनं व्य
नक्ति कालत्रितये पियोग्यतां ॥ २७ ॥ जगत्पर्याप्तसदस्र भानुनानयं नितुं समभाविमानुना ॥ प्रसद्यते जोभिः यं
संस्पृतांगतैस्त्वस्त्वानुन्नमनुन्नमंतमः ॥ २८ ॥ कृतप्रजाद्ये मकृता प्रजासृजा सुपात्रनिक्षेपनिराकुला
त्मना ॥ स दोषयोगे पि गुरुस्त्वमदयो निधिः श्रुतीनां धनसंपदामिव ॥ २९ ॥ विलोकनेनेव
तवामुतामुने कृतः कृतायोस्मिनि बहिराहसा ॥ तथापि शुश्रूषुरहं गरीयसी गिरोथवा
श्रेयसिकेन तत्प्यते ॥ ३० ॥

साध०॥

२॥

गतस्त्वहोप्यागमनप्रयोजनं वदेति वक्तुं व्यवसीयते यथा ॥ तन्नोति न स्तामुदितास्मिन् गोरो गुरुस्त्वैवागम ए
व धृष्टतां ॥ २० ॥ इति बुवतं तव मूवाच सवतिन वाच्यमित्थं पुनरुपोति मत्तया ॥ त्वमेव साक्षात्क्र
रणीय इत्यतः किमस्ति कार्यं गुरुयोगिनामपि ॥ ३१ ॥ उदीर्णं रागप्रतिरोधकं जने रभस्विण
संक्षुण्णं तयाति दुर्गमं ॥ उपेयुषो मोक्षपथं मनस्विनः स्वमेव मम निरुपाय संश्रया ॥ ३२ ॥
उदासिता इति गृहीतमाने से गृहीतमध्यात्तदृशा कथंचन ॥ बहिर्विकारं प्रकृतेः पृथग्विदुः पुरातनं त्वं
(पुरुषं पुरा विदः ॥ ३३ ॥ निवेशया ह मासि धेहे लयो धृतं फणाभतां छादनमेकमोकसः ॥ जगत्रये

महदादिषो ३२०

निवर्त्य सोऽनु व्रजतः कृतानतीनतीन्द्रियज्ञाननिधिर्नमसदः ॥ समा सदत्सादि तैदे ससंपदः पदं महेंद्रालय चारुचक्रिणः
२३ ॥ पतस्य तंग प्रतिमस्तपोनिधिः पुरोस्यया वन्द्य भुवि व्यलीयत ॥ गिरेस्तडित्वानिवत्ता वदुश्चैर्जवेन पीठादु
दतिष्ठदच्युतः ॥ २४ ॥ अथ प्रयत्नो नमि तानमस्य षोर्धते कथंचित्फणिनां गणे रधः ॥ न्यधायिषा तामभिदेव की
मुत्तं मुतेन धातुश्चरणो भुवं स्तले ॥ २५ ॥ तमर्घ्यमर्घ्यादिवयादिपूरुषः सपर्यया साधु सपर्यय पूजन्त ॥ गृहानुः
पेतुं प्रणयादभीषा वो भवन्ति नापुण्य कृतां मनीषिणः ॥ २६ ॥ नया वदेता बुदयश्यदु स्थितो जनस्तुषारं जनपर्वता
विव ॥ स्वहस्तदत्ते मुनिमासेन मुनिश्चिरं तनस्तावदभिन्वयी विशत् ॥ २७ ॥ महामहानीलशिलारुचः पुरोनिष
दिवाकं स केषः सविष्टरे ॥ श्रितो दयाद्रेरभिसायमुश्चैरचूचुरच्चंद्रमसो भिरामतां ॥ २८ ॥ विधाय तस्या
पचितिं प्रसदुषः प्रकामसप्रीयत यज्वनां प्रियः ॥ गृहीतुमार्यान् परिचर्या मुहुर्महानुभावादिनितां तमर्थिनः ॥ २९ ॥

प्रवृत्त एव स्वयमुत्सितकुम्भः क्रमेण पेचं भुवनदिषामसि ॥ तथापि वाचालतया युनक्ति मां मिथस्त्वं दा-
 साषणलोलुपं मनः ॥ ४० ॥ तदिदं संदिष्टमुपेद्र्य द्वचः क्षणं मया विश्वजनेन मुच्यते ॥ सम-
 स्तकार्येषु गतेन धुर्यतामहि द्विषः सद्रवतानि शस्यतां ॥ ४१ ॥ अभूदभिमिः प्रतिपक्षजन्मनां
 भियां तत्र जस्तपनद्युतिर्दिर्तः ॥ यो मिदं शब्दार्थानिषदं नंदरेर्दिरण्यपूर्वं कश्चिपुं प्रचक्षते ॥ ४२ ॥ समस्त-
 रेणासुरदस्युपेयुषाचिरायनात्मः प्रथमाभिधेयतां ॥ भयस्य पूर्वावरस्तस्मिन्नामनस्सुयेन युसदां-
 न्यधीयत ॥ ४३ ॥ दिशामधीशांश्चतुरो यतस्करानपास्यतं रागहताः शिषे विरे ॥ अवापुरार-
 ण्यततश्च लाहति प्रवादमुच्चैरयशः स्करं श्रियः ॥ ४४ ॥ पुराणि दुर्गाणि निशातमायुधं-

बलानि शूराणि घनाश्च कंचुकाः ॥ स्वर्णशोभिकगुणानि नाकिनां गेणेस्तमाशंक्यतदादिचक्रिरे ॥ ४५ ॥ ससंचरि-
 षणुर्भुवनांतरेषु यां यदृच्छ्याश्चिश्चयदाश्रयश्रियां ॥ अकारितस्ये मुकुटोपलसवलतूकेरेस्त्रिसंध्यं त्रिदंशे दि-
 शेनमः ॥ ४६ ॥ सताछतामिन्नघनेन विभ्रतानसिंहसंहीमतनुं तनुं त्वया ॥ समुग्रे कान्तास्तनसंगमंगुरे-
 रुरोविदारं प्रातिचस्करेनैवेः ॥ ४७ ॥ विनोदमिच्छन्त्यदर्पजन्मनारणेन कंद्वालिदशैः समं पुनः ॥ सरा-
 वणोनामनि कामभीषणं बभूव रक्षस्य तरक्षणां दिवः ॥ ४८ ॥ प्रभुर्वभूषुवनत्रयस्ययुः शिरोतिरागा-
 दशमंचिकर्तिषुः ॥ अतर्कयाद्विघ्नमिव दसाहसः प्रसादमिच्छसहशं पिनाकिनः ॥ ४९ ॥ समुद्धिपु-
 न्यः पृथिवीभृतां वरं वरप्रदानस्य चकार शूलिनः ॥ त्रसन्तुषारद्विस्तृतासंभ्रमस्वयंगदास्त्रिषस्त्रि-
 नानि ध्रुवां ॥ ५० ॥ पुरीमवस्कंदलुनीहिनंदनं मुषाणरत्नानि हरामरांगनाः ॥ विगृह्य चक्रेन मुनि-

द्विषावलीयद्रथमस्वास्थ्यमहर्दिर्वैद्विदिवः॥५९॥ लीसे लयातानि नमस्तु रजमो नचित्रमुञ्चेः
 अवसः पदक्रमं॥ विद्यमचक्रेन अनुद्रुतः संयतितेन केवलं बलस्य शत्रुः प्रशशंशशीघ्रता॥५२
 अशकुवनमोदुमधीरलोचनः सहस्ररश्मिरिवयस्यदर्शनं॥ प्रविश्य देमाद्रिगुहागृहोतरं निनाव
 भिष्यद्विवसानिकोशिकः॥५३॥ बुबुदाष्टिनिधुरकं वधदृनाद्विकीर्णलोलाग्निकणसु
 रद्विषः॥ जगत्प्रभोरप्रसहिष्णुवेत्तवनेचक्रमस्याक्रमताधिकंधरं॥५४॥ विभिन्न
 रतः कलुषीभवन्मुहुर्मदेनदंतीवमनुष्यधर्मणः निरस्तगांभीर्यमपास्तपुष्पकंप्रक
 पयामासनमानसं नमः॥५५॥

कस्यपतिस्त्वमुञ्चैरहीश्वरः संभशिरः सुप्रतलं॥३४॥ अनन्यगुर्वस्तिवकेनेकेवलं पुराणमूर्तेमहि
 मावगम्यते॥ मनुष्यजन्मापि सुरासुरा नृणेभवांश्चोदकरेकरास्यधः॥३५॥ त्वष्टकरिष्यन्नि
 तिभारभंगुराममुंकिलत्वं त्रिदिवा दवातरः॥ उदृढलोकत्रितयेनमां प्रतंगुरुधरित्रीर्यैर्किते तं रा
 वया॥३६॥ निजोजसोऽजामयितुं जगद्रुहामुपाजिहीथानमहीतलं यदि॥ समाहितैरप्यनि
 रूषितस्तत्पदं दृशः स्याः कथमीशमाहृशां॥३७॥ उद्युतं पातुमदोमदो धैर्ये स्तमेव वि
 श्वं भरविश्वमीशिवे॥ अतैरवेः क्षालयितुं क्षमेतकः क्षपातमस्कांढमलीमसं नमः॥३८॥ करो
 तिकं सादिमहीभतां वधाज्जनो मगायामिवयत्तवस्तव॥ हरेरिष्यादपुरः सुरासुरद्विषद्विषः
 प्रत्युत्सातिरस्त्रिया॥३९॥

॥ ८३ ॥ : ॥ ८३ ॥ ८३ ॥ ८३ ॥

रणे पुत्रस्य प्राहिताम चेत्तरसासरोषं कण्ठपराङ्मुखी कृताः ॥ प्रहृष्टिरेवो रणदा
तरङ्गो जवेन कंठं समयाः प्रपेदिरे ॥ ८४ ॥ ॥ ८४ ॥ ॥ ८४ ॥ ॥ ८४ ॥
बाणसंकुलः ॥ हते पिभारे महतः स्त्रपाभरात् उवाह दुःखेन भूतानां तं शिरः ॥ ८५ ॥ ॥ ८५ ॥ ॥ ८५ ॥ ॥ ८५ ॥
चावपी स्थितः करगे रसमग्रे प्रातिभिः ॥ अधर्मधर्मोदिकविदुर्मोक्षिकै रलं चकार स्वधूरहस्करः ॥ ८६ ॥ ॥ ८६ ॥ ॥ ८६ ॥ ॥ ८६ ॥
कलासमग्रेण गृहा नमुं च तामनस्विनीरुक्कयितुं यदीयसा ॥ ॥ ८७ ॥ ॥ ८७ ॥ ॥ ८७ ॥ ॥ ८७ ॥
नर्मसान्निभमकारि नेदुना ॥ ८८ ॥ ॥ ८८ ॥ ॥ ८८ ॥ ॥ ८८ ॥
प्रियणूतस्या नुपराधवाधितः प्रकंपने नानुचकं पिरेः सुराः ॥ ८९ ॥ ॥ ८९ ॥ ॥ ८९ ॥ ॥ ८९ ॥
नामिभामिनामुहुर्महिम्ना महसां महियसा ॥ ९० ॥ ॥ ९० ॥ ॥ ९० ॥ ॥ ९० ॥

माघ ०

परस्यमर्त्तविधमुसतांनिजंदिजिह्वादिषमजिह्वागामिभिः॥ तमिधुमारयितुंसकर्णकैःकुले नभे जेफुणिनांभुजंगता॥६३॥ तदीयमातंगघटाविद्यद्वितैःकटस्थलप्रोक्षित सर्गप्र॥
दानावारिभिः॥ गृहीतदिक्पुननिवतिभिश्चिरायथाधार्यमलंविदिग्गेजे॥६४॥ अमीक्ष्यमुष्णेरपितस्यसोमपःभुरेद्रवंदीश्वसितानिलेयथा॥ सत्तंदनांभःकणके
मेलेसावधुर्जलाद्रापवनेननिवेवो॥६५॥ तपेनवर्षाशरदादिमानमोवसंतलक्ष्म्याशिरिहःसमेत्यच॥ प्रसूनकिसिंदधतःसदत्तवपुरेस्वरासव्यकुटुंबिताययुः॥ मि
६६॥ अमानुर्वजागमकुंजलेमनोःप्रज्ञाविनंसाविनमंतमात्मनः॥ भुमोचजानंनपिजानकीयेनसदोक्षिमोनेकथनादिमानिनः॥६७॥ स्मरसदोदाराश्रीमवन्सवा
नमंबनांतीद्विनितापहारिणं॥ पयोपिमाबिसलज्जलाविलंबिलंखलंकांविनिकषादनिप्यति॥६८॥ अयोपपतिंघलनपरपरासवाप्यशेखरदेवभरणि
कांम्॥ तिरोहिताकाशशिथुपालसंज्ञयाप्रतीयतेसंप्रतिमायसःपुरे॥६९॥ सवालभासीद्विषुषाचतुर्भुजोमुखेननृणेंदुनिमालितोचनः॥ ५
युकाकरकांतमहीमृदुचक्रेरसंरायंसंप्रतिनेजासारविः॥७०॥ स्वयंविधातास्त्रदेसचक्षसांमनुग्रहावग्नद्वोर्यदृष्टया॥ दशाननादीन्
किरापदेवतावितीर्णवीर्यानिशायारुसस्यसो॥७१॥ वलावलेपादधुनापिपूर्ववत्प्रवाप्यतेतेनजगज्जीगीषुणा॥ सतीवयो
षित्कृतिःशक्तिश्चलापुमांसमभ्यतिमकांतरेषपी॥७२॥ हृदयमरिवधोदयादवापद्रुटिमदधातुनः

पु पुरंदरस्य॥ धनपुलकपुलेमजाकुचाग्रदुतपरिरंभनिपीडनक्षमत्वं॥७४॥